

І сукому наукаїтею,
І свого не цураїтею...
Т. ШЕВЧЕНКО

Адреса
Редакції і Адміністрації:
'Svoboda', 81-83 Grand St.,
Jersey City, N. J.
Тел: HENDERSON 4-0237
УНС: HENDERSON 5-8740

В ПАЛАТІ УХВАЛЕНО СТВОРЕННЯ КОМІСІЇ ГРОМАДЯНСЬКИХ ПРАВ

Вашингтон. — Предложені Конгресом президентом Айсенгавером за клопотом про охорону громадянських прав здобув перемогу в Палаті Репрезентів, яка більшістю 127-ох до 88-ох голосів прийняла ту частину того законопроєкту, в якій говориться про створення Комісії Громадянських Прав. Ця комісія, згідно з урядовим проєктом, має складатися з трьох демократів і трьох республіканців і має досліджувати, чи деякі громадяни не були незаконно позбавлені права голосування під час виборів. Вона також має збирати інформацію і вивчати всі справи про нерівне відношення до громадян, які, згідно з конституцією, мають рівні права. Але Палата Репрезентів відхилює той пункт урядового законопроєкту, в

Президент нормально працює після не- диспозиції шлунка

Вашингтон. — Президент Айсенгавер після малої недиспозиції шлунка в неділю ввечері і в понеділок вже у віторок прийшов до бюро в Білому Домі і працював, хоч і не приймає сторін. В середу 12-го червня Президент працює нормально, приймає всіх тих, які мали призначені час на відвідини Президента, але не відбуде пресової конференції, яка звичайно буває в середу. Президент розмовляв із журналістами вже у віторок 11-го червня.

Ніодна з канадійських партій не здобула більшості у виборах

Оттава. — Згідно з прогнозом вислідом виборів до канадійського парламенту, ніодна з партій не здобула більшості у цих виборах. В парламенті, що нараховує 265 місць, консерватисти під проводом Дж. Діфенбекера матимуть 110 послів і ліберали тільки 103. Таким чином кожне вирішення парламенту залежатиме від двох партій меншості — соціальної Кредитної партії з 19 послів і Кооперативної Федерації Комуністів з соціалістичної партії, що здобула 24 мандати. Вислід виборів розділює в політичних колах, як велику програму ліберальної партії, яка в попередньому парламенті мала 170 послів і тепер втратила 63 мандати і водночас із цим, як велику перемогу консервативної партії, яка, маючи в попередньому парламенті 51 послів, в цих виборах здобула 59 нових

В Альжирі молоді французи зробили відплатний погром

Альжир. — У відплату за останні бомбові атаки, зроблені альжирськими революціонерами, у висліді яких загинуло 17 осіб, а багато було важко поранених, — французька молодь викликала у віторок 11 червня вуличні заворушення, що перетворилися в справжній погром. Вилизали вулиці мусульманів, перевертали їх авта, демолували крамниці. Вбито п'ятьох мусульманів, а важко поранено 17-х. У сутичках з поліцією — було вісім європейців ранених, а 200 демонстрантів арештовано. Порядок завели аж відділи парашутистів. Поліційну годину, яка зобов'язувала від півночі, поширено до 9 години ввечері. Ці заворушення відбулися у зв'язку з похороном 5-х жертв збомування альжирськими революціонерами публічної залі, в якій саме тоді було повно танцюючих молодих пар, включно європейців. Багато ранених потрапили руки чи ноги. Кількасот європейських юнаків кинулися на дільницю, в якій всуїм живуть мусульмани, європейці і жиди, і почали бити вікна в мусульманських крамницях. Коло 100 арабських крамниць цілком поруйновано. В атмосфері великого напруження — зачинилися всі крамниці, банки й поштове уряди. По місті перестали кружляти автобуси. За пресовими коментарями — цей відплатний виступ французької молоді пішов по лінії політичної стратегії альжирської революційної підпілля, бо воно хоче довести до стану, в якому світ побачить, що французький уряд перестав панувати над ситуацією в Альжирі, довідавши край до стану анархії.

ДОЛЛЕС ПРИЗНАЄ ДЕЯКІ РОЗБІЖНОСТІ МІЖ СОЮЗНИКАМИ ЩОДО РОЗЗБРОСННЯ

Вашингтон. — „Ми прикладаємо передусім найбільше значення до наших взаємин з союзниками і не посягаємо ті взаємини на те, щоб приспівати розмови з Совєтами“ — заявив державний секретар Дж. Ф. Доллес на своїй останній пресовій конференції у віторок 11 червня ц. р. Найбільша частина цієї конференції була присвячена запиту і відповідям щодо конференції роззброєння, яка ведеється у Лондоні. Державний секретар підкреслює, що він хотів би, щоб „стало цілком ясно“, що переговори між ЗДА і Совєтами про роззброєння не є двосторонніми переговорами, тільки розмовами між СССР і з'єднаним західним фронтом. „Ми не задуємо легковажних поглядів на союзників тільки для того, щоб зробити якісь поступки двосторонній базі з Совєтським Союзом — заявив державний секретар. Проте він признає, що існують деякі розбіжності між ЗДА і їх союзниками в справі роззброєння, розбіжності „процедурального характеру“. Доллес пояснив, що тут треба мати на увазі такі питання, як наприклад, треба перегорювати скорше, а з ким пізніше, чи поглядом важливіші і т. п. Оглядом з формальних труднощів таких переговорів з наприклад, з Німечкою Федеративна Республіка не належить до Об'єднаних Націй, а теперішня конференція роззброєння у Лондоні ведеється в рамках Підкомісії Об'єднаних Націй. За часописними коментарями, державний секретар Доллес, говорячи про розбіжності між ЗДА і їх союзниками, мав на увазі невдоволення Англії і Франції з того, що Стален, уновновачий Америки для справ роззброєння, у приват-

МекЛавд проти теперішніх іміграційних квот

Вашингтон. — Новоназначений посол до Ірландії, колишній керівник іміграційного відділу в державному департаменті Скотт МекЛавд заявив в радіовому інтерв'ю, що теперішня система іміграційних квот не є справедливою, і тому треба змінити теперішній іміграційний закон. Сам МекЛавд не подає проєкту нового іміграційного закону, тільки пропонує, щоб скласти окрему комісію з визначення громадян, яка вивчила б що

Сенатська підкомісія досліджує теж справу совєтської економічної пенетрації у ЗДА

Нью Йорк. — Сенатська підкомісія для справ внутрішньої безпеки, переслудала у віторок, дня 11-го червня ц. р. ряд осіб в справі нових випадків повороту російських емігрантів до СССР. Всі переслудані ствердили, що в усіх цих випадках були заангажовані урядові совєтської делегації до ОН, яка не має ніякого права займатися консульськими справами на території З'єднаних Держав Америки. В дальших переслудах ж ніхто не ствердив, що існує можливість викопувати американ-

Українки на Конгресі Міжнародної Жіночої Ради в Монреалі

Монреал, Канада. — Упродовж 10 днів, від 5 до 15-го червня ц. р., тут відбувається черговий конгрес Міжнародної Жіночої Ради, в якому цим разом бере участь близько 250 делегаток, що заступають 30 різних країн світу. Як відомо, Міжнародна Рада об'єднує тільки центральні країни національних рад жінок з 37 країн світу й українські жіночі репрезентації у вільному світі, мимом багатьох зусиль досі не потрапили до цієї такої зміни статуту, яка вможливила б членство в

Міжконтинентальна ракета експлуатувала під час проби

Кейп Канаверал, Флорид. — 11-червня відбувся пробний вистріл першої міжконтинентальної керованої ракети „Атлас“. Але ця проба не вдалася, бо ракета експлуатувала зараз після вистрілу. Команда летунства повідомляє, що не було жертв в людях, хоч ці проби пригладжували тисячі людей. Ракета летіла спочатку вгору, звідки чути було гук експлозії, а після того частини ракети впали в океан. Інформаційний офіцер капітан Томас Мартин повідомив, що навіть ця невдала проба з ракетою, яка мала летіти на відстань 5,000 миль, дала цінні інформації, як виступає при дальших пробних експлозіях.

Вибрано нову Управу Українського Студентського Фонду та роздано сім стипендій українським студентам

Нью Йорк. — Минулої суботи, 8-го червня, в домі Української Культури відбулися річні збори Кураторії Українського Студентського Фонду. Збори, які керував проф. Роман Смаль-Стоцький, вислудили звіт про діяльність Управи Фонду за 1956-57 рік, що його склали заступники п. Володимир Петришин та касир п. Йосип Лісогір. Після короткої дискусії над звітом та доповненнями голови проф. Романа Смального, збори ухвалили абсоліторію уступальній Управі УСФонду і вибрали нову Управу в складі: п. Йосип Лісогір — голова, п. Володимир Петришин — заст. голови, д-р Володимир Каліна — касир і представник СУСТА, який буде вибраний на майбутньому Студентському Конгресі, секретар. Після детального розгляду аплікацій кандидатів на стипендії Українського Студентського Фонду, збори призначили сім стипендій таким студентам і студенткам: Надія Бендик, Андрій Горняк, Дмитро Ковалюк, Олег Лепак, Віра Сушич, Христина Солган і Григорій Палауца. Описав розгляд звіту та доповнення голови проф. Романа Смального, збори ухвалили абсоліторію уступальній Управі УСФонду і вибрали нову Управу в складі: п. Йосип Лісогір — голова, п. Володимир Петришин — заст. голови, д-р Володимир Каліна — касир і представник СУСТА, який

Норвезький посол в Вашингтоні проти пропозиції сен. Новленда

Вашингтон. — Норвезький посол в Вашингтоні Мунге де Моргенстерне заявив, що він хотів би мати текст радіової промови сенатора Вільяма Ф. Новленда, в якій каліфорнійський сенатор пропонував Хрущову невідповідальність Норвегії за відкриття союзних військ із Мадридини і за передачу вільних виборів на Мадридині. Приватно заявляють представники норвезької амбасди, що вони здивовані пропозицією сенатора Новленда, бо Норвегія є „альюанським членом“ Північно-Атлантичного Порозуміння (НАТО), не болячися прогроз СССР і дозволяючи на летунській базі на своїй території та зовсім не має охоти ставити нейтральною в спорі між війсьним світом і комунізмом. Демократичний сенатор Ліндон Б. Джонсон заявив, що не виступав проти телевізійного інтерв'ю, але домагався, щоб і хтось із американців міг б посередити промовити до народів за залізною заслоною.

Хочуть відгородити Ізраїль від Єгипту

Аскалон. — Командант міжнародної поліції Об'єднаних Націй, останній голова Перемірної Комісії ООН, канадійський генерал Бірнс відлучив з командантом ізраїльської армії генералом Моше Даяном односторонню нараду в справі західної безпеки проти дальших ізраїльсько-єгипетських прикордонних „інцидентів“. Ізраїль в останньому часі знову вніс скаргу на переступування кордону на відстані Гази арабськими ватагами, при чому темною окресті скарги було підтвердження арабами мін на ізраїльській

Новий уряд Франції майже без змін

Париж. — Моріс Бурже-Монурі, який творить новий французький уряд, в основному затримав характер попереднього уряду Гю Молле. Себто більшість соціалістів і тих соціал-радикалів, які розійшлися зі своїм партійним лідером Мендес-Франсом у підході до проблеми Альжиру. Найважливішими двома постами, які залишилися незмінні, це міністер закордонних справ Христіан Піно і міністер для справ Альжир Роберт Лякост. Бурже-Монурі хотів піти на компроміс з гніми, які рішуче заступали думку, що треба з нового уряду позбутися Лякоста, як урядової перешкоди для закінчення війни в Альжирі, бо Лякост став фактично виконавцем волі реакційних французьких колоністів в Альжирі.

В АМЕРИЦІ

● Президент Унів'ерситету Джона Гопкінса в Балтиморі, Мерленд, молодший брат президента Айсенгавера, — д-р Мілтон Айсенгавер лежить у шпиталі. У неділю, майже в той самий час, коли його брат Двайт захворів на шлункову в Вашингтоні, він заслав на нірки.
● Секретар Білого Дому Дж. С. Гаргетт спростував свою заяву щодо ліків президента Айсенгавера. Президент — сказав — до останнього часу шодив заживаючи ліки проти агітационної кризи, а тепер заживає їх тільки шість разів на тиждень. Гаргетт не розумів розмови лікарів, і тому подав був невірну інформацію пресі.
● Фармер В. І. Файфілд із Вроулі, Каліфорнія, повідомляє, про оригінальний крадіжку з повітря. Над його городом появилася гелікоптер, за хвилину він приземлився, летун височини із машини вивірив три кавуни і відліт.
● В Бруклінському відділі Публічної Віолентки при Ност-

„НЕ ЗАБУДЬТЕ СПОМ'ЯНУТИ“ ... — МОТТО ПІД КРИТТІ ПАМ'ЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКА НА СОЮЗІВЦІ

Союзівка Кергонська, Н. Й. — „Не забудьте спом'янути“ — це слова із Шевченківського „Заповіту“ є головним мотом, під яким ведеться підготовка і відбудеться в найближчому неділю, 16-го червня, величаве відкриття пам'ятника Т. Шевченка та сполучення з ним масовий Шевченківський збір на цій мальовничій оеселі УНСоюзу. Ці слова, написані золотими літерами на великому синьому транспаренті, вітатимуть гостей вже при в'їзді на Союзівку, куди скеровуватимуть сподівані численні автобуси і автомобілі відповідні написи та перехреснені американський і український прапори на по-

У СВІТІ

● Пані Божик із Рачестеру їстаточко вернула собі свою 13-літню доньку Ольгу, що за неї десяти років веда боротьбу з її опікуном, який залишив її доїмалу дівчинку на виховання. Маючи в руках присуд Апелляційного суду у Варшаві, пані Божик відбрала свою дитину від опікуни, Ірини Островської, яка до останньої хвилини не хотіла віддати вихованку. Юрба, що збиралася перед домом Островської, прихильними ослепами і оплесками зустріла поїзду матері з донькою. В найбільшніх днів вони їдуть до ЗДА.
● Американський консулат у Відні відправив паспорт двом американським студентам, які, шукаючи пригоди, пішки виїжджали до комуністичної Мадридини, хоч знали, що їхні паспорти не дають їм права відвідувати ту країну. На кордоні їх арештували, і мадриські власті, включно з міністрами внутрішніх і закордонних справ, до останньої хвилини нічого з'ясувати про них не знали. Несподівано обох студентів відставле-

СВОБОДА

UKRAINIAN NEWSPAPER PUBLISHED DAILY EXCEPT SUNDAYS, MONDAYS AND HOLIDAYS (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

FOUNDED 1893

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незадоволені матеріали.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРАВДА ПЕРЕМАГАЄ

Правду часто порівнюють з краплиною оливи, якої не можна придати води наліт великого океану, бо вона завжди випливає наверх. Очевидно, що на безмежних водах брехні і облуди не легко додати цю краплину правди, але її завжди може побачити той, хто її шукає. У випадку, про який мова, мається до діла не з краплиною правди, а радше з чистою та блискучою рікою, що вже глибоко візується і поступово заливає пропагандивну брехню. Мова про українську правду, про правду українського народу, його історії і змагань. Ця правда знову вийшла наверх в редакційній статті "Ню Йорк Таймс" з 11-го червня.

Стаття, що має заголовок "Москва дивиться на Америку", обговорює розгорнутий в союській пресі кампанію брехні проти 3'єднених Держав. До всіх пропагандивних ісеїнітнів про нужду, безробіття, експлуатацію і тому подібну недолі "американських має", союська преса додала тепер ще опогалювання американської історії, мовля, на американському континенті поселювались насамперед всілякі підляки та розбійники, що вимордували автохтонних індіанців, а описали спробою муринів та встановлено рабство, яке тривало — як бреше союська пропаганда — і досі, сьогодні, а плановані погроми проти всіх меншин стоять на порядку дня.

"Ню Йорк Таймс" правильно зробив, що не старастся заперечувати ці брехні, бо вони — наліт. Натомість він наводить дещо з історії Московії, що вже свого часу пригадав Дін Ачесон, коли був державним секретарем в уряді попереднього президента Трумана. "Н. Н. Таймс" пише додільно: "Вказуючи пальцем зневаги на американську історію, союські автори, здається, забувають, що експансія Росії від першого Московського князівства до теперішньої величезної союської імперії з історією уярмлення народів, яка не має паралелі в аналізах жадної країни. Як-що серце Москви так кривавиться над долею поневолених народів, то чому вона не звільнить українців, узбеків, грузинів, вірменів, латвіїв, литовців, естонців, таджиків, туркменів, якутів, башкирів, бурятів, казахів, молдаван, чеченців, інгушів татар, киргизів, азербайджанців, дагестанців, надвожанських німців, білорусинів, балкарців та багато інших народів, які змушені жити під владою Москви і яким відмовляється найелементарнішого права на національну незалежність?"

Написано коротко і ясно. Американська публіка, виходило б, уже збагнула суть московської пропаганди, яка завжди намагалась чіпати інші ті злочини, що їх Москва поповнює. Колиш, під час страшного голоду, організованого Московією, загиблих непомірно українського селянства, в союській пропаганді говорилось про "голод", але — в "капіталістичних країнах". Кожне слово союської пропаганди треба розуміти навуками. Коли Москва говорить про "капіталістичне пекло" і "соціалістичний рай", то треба тільки перемістити перші або останні слова, і кожний знає, як і на ділі. Класичне твердження Лінкольна про те, що весь час можна обдурювати одну людину або якийсь час можна обдурювати всіх людей, але не можна весь час обдурювати всіх людей, — має багато потверджень в історії, має своє потвердження, зокрема, на прикладі союської брехливого пропаганди.

Правда про Україну та про її московського гнобителя — сама в собі і її може знати і пізнати кожний, хто її шукає. А проте, ми, українці в віальному світі, маємо велике і благородне завдання на цю правду постійно вказувати, всіляко допомагати їй випливати наверх із густого намулу ворожих українській брехні. Багато в цьому відношенні вже зроблено і робиться. Остання книжка проф. Кларенса Менінга про гетьмана України Івана Мазепу, видана старанням і коштом УНСОУ, є дуже актуальною і побажаною зброєю в похіді тієї української правди, пізнання якої може справді визволити світ з тенет більшовицько-московської брехні, а з цим і з постійної загрози нових катаклізмів, як неминучих результатів московського імперіалізму та агресії.

В останньому часі одержано ряд нових доказів на те, що не тільки наші інституції, але й шораз більше поодинокі осіб включаються в той великий хрестоносний похід за українську правду. При цьому варто мати на увазі, щоб цю правду поширювати не тільки спростовуванням всіх їхніх неточностей в американських публікаціях, але й добрим словом признання за такі частини твердження правди, як хоч би та, яка була в "Н. Н. Таймс" і на яку покладаємось як на аргумент, що ця правда поступово приймається і перемагає.

ПОПУЛЯРНІСТЬ І ПРОГРАМА

Здавалося б, що коли політичний діяч втілюється великою популярністю, то тим самим його з величчю сприймають і схвалюють його програму. Так було б логічно, бо ж чільні політики і державні діячі символізують своїми прізвищами окремі програми й гасла, що інколи й переходять до історії, називаючи за прізвищами їхніх носіїв. Тому те, що тепер спостерігається в 3'єднених Державах, є досить рідким явищем. Д. Д. Айзенгавер вийшов даїче переможцем у президентських виборах — у 1952 році більшість 5 1/2 мільйонів голосів, а в минулому році — більшість 9 1/2 мільйонів голосів. Вся без прийняття американська преса, прайвтер і протипанік Айзенгавера одностайно твердить, що його популярність в найширших верствах американського громадянства непероруща. Але ось його програма, скоплена конкретними цифрами бюджетового прелімінара й конкретними законопроектами, зустрічає найгіршу трудність в реалізації. Не тому, що її виможливою члени Демократичної партії в Конгресі, але голвно тому, що її не підтримують самі республіканці. І це виявилось не тільки на конгресовому ґрунті. В останніх шістьох тижнях Республіканська партія відбула шість регіональних нарад між двома океанами. Скрізь виявилось те саме: кожна загода про особу Президента викликає оплески, після яких зараз же йшла гостра критика знадто високого — на думку промовців — бюджету, проксту уряду щодо фінансування будови шнїл з державного федерального скарбу, урядової концепції дальшої допомоги закордонній, чи коштів на державну Інформаційну Агенцію.

Сам през. Айзенгавер заапенував минулого тижня до понад 300 партійних республіканських керівників з цілої країни, зібраних у Вашингтоні, щоб вони мали на увазі конкретні солідарного й одностайного фронту, щоб думали вони не про малі розбіжності, а про спільну потребу перевести в найбільш до Конгресу, щоб трималися тієї програми, яка має зберегти країну "здоровою, сильною, зростаючою і забезпеченою". І поки він говорив загальними, поки громив демократів — зала тріщала від оплесків і захоплень. Коли ж тільки загадавав про свій майже 72-бильйонний бюджет, про переведення в законодавстві опіки над шкільництвом з забезпечення йому нових будинків, коли він говорив про конкретні підтримувати союзників Америки фінансово, голвно для піднесення їхнього оборонного стану, — в залі зазвляла мовчанка і відчувалось, що слухачі не є переконані.

Це цікаве явище розбіжності, яка існує між популярністю особи Д. Д. Айзенгавера та прихильністю до його концепції "модерного республіканізму", пояснюється тим, що в самій Республіканській партії є це надто сильні впливи "старої гвардії", і що ліберально-поступовий світогляд Д. Д. Айзенгавера не знаходить зрозуміння в рядках "правдиний" республіканців із доволіною партійною приналежністю. Знаючи американських відносин гвардія, що коли б у кожній окремій справі, яка на таку велику трудність натрапляє в Конгресі, переводили все народне голосування, то Д. Д. Айзенгавер виграв би. Коли ж вирішували цих справ залежить не від плебісциту, а від партійних діячів і партійних рахунків, то з цього виходять несподіванки.

У зв'язку з цим на сторінках американської преси вельдется жвава дискусія над шляхами, якими ступає і ступатиме Республіканська партія. Коли поважна кількість її членів у законодавчих палатах і на місцях підтримує Д. Д. Айзенгавера, як індивідуальність, але ставить критично до його політичної філософії і його конкретних законопроектів, то виникає питання, чи взагалі прийматиме "модерний республіканізм", що його през. Айзенгавер поручає, як єдину можливість, щоб Республіканська партія виграла при наступних виборах. Він заявляє, що невдачу у виборах до Конгресу, при одностайній перемозі у виборах президента країни, треба пожити браком переконання в американських масах, чи всі Республіканська партія думає так, як він, Д. Д. Айзенгавер. І тому, мовля, виборчі голосували за нього і — демократи. Послідовно, американський політичний світ намагається устійити дійсний зміст "модерного республіканізму". "ЮС Нюз енд Ворлд Ріпор" перерівав був навізду минулого місяця анкету між 60 сенаторами, конгресменами і губернаторами обох партій, поставивши кожному з них запит: "Що таке модерний республіканізм". Відповіді були дуже цікаві. Республіканські діячі із правоконсервативного крила, якось сенатори Бріджес і Брікер, з місця відкидали цей термін, уважаючи його або за суто виборче, пропагандистське гасло, або просто за фразу без політичного змісту. Інші утворювали його з програмою "середини доріжки". Інші бачили в ньому республіканізм, при стосованні до потреб половини нашого сторіччя, а ще інші зв'язували його виключно з лояльністю до особи і діянь през. Айзенгавера. Демократичні лідери здебільшого негуляли термінологію "модерного республіканізму", заявляючи, що демократи не можуть бути "модерними" чи "не-модерними".

Але в усьому світі буває так, що з ходом часу змінюються партійні програми, якщо не в теорії то напевно у практиці. Нові течії, нові проблеми, нові умовини, нова конфігурація сил у широкому світі, поступ техніки, розвиток цілих нових суспільних верств — усе це впливає на партійні програми, на партійні лідери здебільшого негувають стабілізацію відносно, і тому, наприклад, нью-йоркська біржа така чула на акції про будь-яку недугу Президента. Але всі історії ЗДА вже "устабілювались", і американська державна політика може зазнавати тільки дуже невеличких відхилень в залежності від керівних осіб.

ОБЛУДА „ПРОГРЕСИВНИХ” ЗАТИСКУВАЧІВ І ЦЕНЗОРІВ

Час від часу в т. зв. прогресивній, а на ділі комуністичній, чи вірніше комуністичній пресі у ЗДА і в інших країнах Заходу, де ця преса користується повною і необмеженою свободою, по'являються повні обурення статті „проти самовільної цензури”, чи пак переслідування вільного слова і свободи творчості в таких демократичних країнах, як ЗДА. Це не забули ті часи, — пишуть (закопсовані з огляду не на свою особисту безпеку, але мабуть таки на свідомість перфідії і зазіркання, якими вони послуговуються) автори таких статей, — коли то в гітлерівській Німеччині фашистські банди падали на вулицях прогресивну літературу, винищували вчених, письменників і художників, лікарів і всіх, що виступали проти фашизму. У дальшому стверджували в цих статтях, що „весь світ обурювався, коли фашисти винищили наукові праці Маркса, Енгельса і навіть Айнштейна” і вкінці, що „німецький фашизм не був одиноким, який палянням книг хотів спинити поступ”, але що були і є спроби „завести такі гітлерівські методи і в нашій країні”, значить у 3'єднених Державах Америки.

У цих своїх виступах проти „розгулу гітлерівських наслідувачів” подейбичні комуністи і союстисти, чи пак „прогресисти”, діючі методами колишнього сталінського, а тепер хрущовського „обертання kota хвостом” і приговорюють до „революційного республіканізму” — це спір, що його важливість не мається применшити сам през. Айзенгавер, який закликає до внутрішньопартійної єдності та вирішування спірних поглядів на конкретні справи не на форумі Конгресу суперечними голосуваннями, а на внутрішньопартійному форумі, на партійних конвенціях і на Політичній комісії партії.

Ширше значення цього спору в тому, що від його результату в великій мірі може залежати вислід наступних виборів — до Конгресу в 1958 році і до президента у 1960 році. Покищо цей спір — за ствердженням аналітиків ситуації в ЗДА — послабив виборчі шанси Республіканської партії, тим більше, що вона не матиме вже такого популярного кандидата, як Д. Д. Айзенгавер. Без уваги на вишукані теперішньої дискусії про течії всередині Республіканської чи Демократичної партії — відомо, що ні у внутрішній, ані тим паче у закордонній політиці ЗДА не може бути ніякої „революції” без уваги на партію, яка виграє, і на особу, що мешкає в Білому Домі. З іменем Д. Д. Айзенгавера найширші маси зв'язують стабілізацію відносно, і тому, наприклад, нью-йоркська біржа така чула на акції про будь-яку недугу Президента. Але всі історії ЗДА вже „устабілювались”, і американська державна політика може зазнавати тільки дуже невеличких відхилень в залежності від керівних осіб.

Прикладів такого найжорстокішого в історії світу автодафе шукати далеко не приходиться. Про них можна написати велетенські томи. Це ж з самої української літератури вилучено взагалі всю творчість таких письменників, як Куліш, Кониський, О. Олесь, Микола Вороний, Григорій Чупринка та багато інших, а твори таких українських класиків, як Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко видаються з усякого роду „сокращеніями”, куди суворішими й далекосхіднішими за царську цензурну практику. Це ж в Україні під союстським режимом не тільки знищено твори соток українських письменників, поетів, мистців, літературознавців, істориків, але і їх самих порозстрілювали десятками і сотками. Ресстри зліжкованих українських діячів, зібрані в таких виданнях, як „Біла книга про чорні діла Кремля” чи ресстр українських поетів, зліжкованих за не ціле четвертьсториці Союстами, приведені в антології „Обірвані струни” — це найжахливіші документи в історії людської культури. Що більше, союстський режим примушує навіть живучих, примушує до режиму письменників, таких, як Тичина, Рильський, Баян та багато інших, викреслювати із свого літературного добробу цілі періоди творчості, низку назв творів і видань, незгідних із настановами „соцреалізму”. Не ховаються сьогоднішні союстські критики і затискувачі творчої свободи навіть із тим, що з творчості т. зв. реабілітованих треба вилучувати і викреслювати все, що не відповідає партійній лінії чи ідеям комунізму.

В добу такого найжорстокішого розгулу винищувачів творів і ідей людського духа, в час, коли союстське насе-

23-й ПАРЛЯМЕНТ НАНАДІ

10-го червня канадійці вибрали свій двадцять третій парламент від часу сфондеування Канади у 1867 році. Перегильно коротко минулу історію та попередні уряди Канади.

Перший парламент обрано в Канаді 1867 р. Тоді Консервативна партія, яка привела до об'єднання Канади, здобула 101 мандат, а ліберали — 80. Лідером консервативів і прем'єром був сер Джон А. Макдоналд. Його уряд пришив поновно до влади у 1872 р. при зльній парламентарній репрезентації консервативів (103 послі), але їхня більшість у парламенті зменшилася, бо ліберали здобули в тих виборах теж більше число мандатів (97). Зріст числа мандатів був наслідком зросту населення і оформлення нових провінцій. Однак, у тому ж році вибухнув т. зв. „Тихоокеанський скандал” у зв'язку з твердженнями про підкупство державних урядовців залізничними будівельниками, і уряд Макдоналда подався на демісію. До влади прийшли ліберали під проводом Александра Менкензі, маючи 133 послі у парламенті, тоді як Консервативна партія мала тільки 73. В тому часі не було інших партій — тільки ліберали і консерватисти.

Ліберали під проводом сера Білфріда Лоріс здобули рішучу перемогу в виборах 1896 р., здобувши 117 мандатів, тоді як „консерватисти” здобули 89, а незалежні 7. Лоріс переміг також у чергових трьох виборах (1901, 1905, 1910) із збільшеною репрезентацією. На той час трипадає за початкування тового періоду розбудови Канади. П'ятнадцятилітнє урядування Лоріс на пості прем'єра було найдовшим в історії прем'єрів Канади.

У 1911 р. його партія зазнала великої поразки в виборах; виборці відкинули вівтавлений Лоріс проєкт взаємної торгівлі із 3'єдненими Державами Америки і дали підтримку консерватистам, що під проводом сера Роберта Бордена висували протинамканську платформу. Консерватисти здобули 133 мандати, ліберали 86.

Уряд Бордена втримався до 1916 р. Тоді парламент, з уваги на війну, прийняв постанову продовжити своє існування на один рік, хоч конституція дозволяла максимум 5 років тривання одного парламенту. Після цього Канадою правив коаліційний уряд консерватистів і лібералів під проводом Бордена від 1918 до 1920, а від 1920 до 1921 — під проводом Артура Мейгана.

Вільям Лайон Менкензі Кінг, молодий лідер лібералів, повів свою партію до переможних виборів у 1921 р., а згодом переміг — хоч невеличкою більшістю — ще раз у 1925 р. Наступного року він зрезигнував — внаслідок конституційної кризи, викликаной в значній мірі ним самим. Упродовж шести місяців Канада знову мала консервативний уряд, який, однак, провадився в виборах в липні 1926 р.; ліберали під проводом Кінга знову опинилися при владі.

В той час діяла система двопартійності, вже зникла назавжди: тепер діяли чотири партії — ліберали, консерватисти, прогресисти і об'єднані фермери; крім того, в парламенті було 14 незалежних послів. У 1930 р. консерватисти ще раз прийшли до влади; прем'єром став Р. Б. Беннет, адвокат, з Келгару.

Уряд Беннета провадився в виборах 1935 р. внаслідок економічної кризи, а Консервативна партія зуміла забезпечити за собою ледве 39 мандатів. Тим часом прогресисти і об'єднані фермери зникли як партія, а на політичній сцені появилися нові угруповання з новими програмами: ССФ і партія Соціального Кредиту.

Уряд Вільяма Л. Кінга відновив свій мандат у виборах 1940 і 1945 р. значною більшістю. У 1948 р. Кінг подався на демісію (помер у 1950 р.), а його наслідником на пості прем'єра став Луї Ст. Лоран. Під його керівництвом ліберали перемогли в виборах 1949 і 1953 р. Парламент, обраний у 1953 році, а роз'єднаний у квітні цього року, складався з 170 ліберальних репрезентатів, 51 консервативного, 23 послів ССФ, 15 послів Соціального Кредиту і шести незалежних.

„Канадська Сцена”

ЧИТАЙТЕ НАСТІПНИЙ

УКРАЇНСЬКИЙ ШОДЕННИК

„СВОБОДА”

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК У ЗДА

ШЕВЧЕНКО

Річник 6.

(11)

Володимир Дорошенко

СТОЛІТТЯ ШЕВЧЕНКОВОГО ШОДЕННИКА

На жаль, минуло багато часу, поки Шоденник став відомий ширшому громадянству. Завдячуємо це Ол. Кониському, автору двотомової монографії про великого Тараса. Він перший опублікував Шоденник у цілості, переклавши його на українську мову. Цей його переклад друкувався спершу у львівській „Правді” 1893-94 рр., а згодом увійшов у 3-й том „Кобзаря”, виданий Науковим Товариством ім. Шевченка за редакцією Ом. Огольського (1895).

На жаль, переклад Кониського не зовсім задовільний і має численні прогалини, але відчитані слова, але для свого часу мав він безперечну вартість.

Перше більш-менш повне видання оригінального тексту Шоденника появилосся у 1911 р. в Петербурзі, в II томі Шевченкових творів, зредегованих В. Яковенком. Це видання звернуло увагу дослідників і преси, не зважаючи на незадовільність його — пропуски і невірне відчитання рукописного тексту. Редактор вступав з цензурних причин місяця, де Шевченко надто з'їливо писувався про Миколу І, уряд, духовенство, деспотизм тощо. Ці місти заступили крапками. Очевидно тепер це видання не представляє ваги для шевченкознавства.

На цьому тексті опер свій український переклад Богдан Лепкий у IV томі повного видання Шевченкових творів, що вийшло за його редакцією накладом Я. Оренштайна (Ляйпці,

1920). Переклад Лепкого значно кращий за переклад Кониського, який він користувався, а хибі його залежали від хиб Яковенкового видання.

Першим, справді науковим виданням Шоденника було видання видавництва „Пролетарій” за редакцією І. Айзенштока (Харків, 1925 р.), з вступною розвідкою й коментарями редактора. Воно викликало ряд прихильних рецензій. Це видання вважало вперше виявило вагу Шевченкового Шоденника.

Дальшим ступнем у цьому напрямі було капітальне видання його за редакцією акад. С. Єфремова, що появилосся в Києві в 1927 р. накладом Всеукраїнської Академії Наук, як IV том започаткованого Академією, але не доведеного до кінця через її розгром більшовиками, „Повного зібрання творів Шевченка”.

Це найкраще досі видання Шоденника, незвичайно цінне, з вступною розвідкою редактора (ст. XIII — XL) і величезним коментарем, що являє собою справжню енциклопедію шевченкознавства (ст. 211-767). В складанні коментарів, які розростаються не раз у цілі спеціальні розвідки, крім акад. Єфремова, брали участь — акад. А. Лобода, В. Мільковський, М. Новицький, акад. Ол. Новицький, Д. Ревуцький, П. Рулик, П. Филипович — усе поважні дослідники — шевченкознавці. Воно знайшло широкий відгук і в наукових колах і серед громадянства, про що свідчить довга низка рецензій (див. ст. 225-226 мого покажчика).

Дальшими, вартими уваги виданнями Шоденника були: 1) видання „Академія”, Москва-Ленінград 1931, в оригіналі, з примітками С. Шестерикова, які чимало поправляють і доповнюють коментарі видання ВУАН, але далеко уступають останнім щодо кількості, розміру й вичерпливості; 2) видання Українського Наукового Інституту у Варшаві — в гарному українському перекладі Л. Білецького, за редакцією П. Зайцева („Повне видання творів”, т. X, 1936 р.). Подавши в передмові характеристику Шоденника, редактор в окремій статті говорить про попередні видання Шоденника, а наприкінці містить цінні і зміс-

«Вони вичислені в мому покажчику Шевченкових творів, вид. Українського Наукового Інституту, Варшава-Львів 1939, у XVI томі, див. стр. 217.

товні примітки, спираючися на згадані вище видання ВУАН і „Академія”.

На жаль, варшавське видання зовсім нічого не говорить про рукопис Шоденника, хоча на основі того, що розповів про нього акад. С. Єфремов, можна було це зробити. Тому видання ВУАН не тільки для широкого читача, але й для дослідників, які не можуть користуватися оригіналом, просто незаступне.

Не буди тут згадувати про інші здебільшого фрагментарні видання, що не мають наукової ваги. Цікавих відсилаю до свого покажчика Шевченкових творів (Львів 1936 р.).

З пізніших видань Шоденника, не значених у мому покажчику, треба згадати за такі: 1) Шоденник, що ввійшов до V тому „Повної збірки творів Шевченка в п'яти томах”, вид. Академією Наук УРСР, Київ, 1939, з передмовою О. Парадиського; 2) Шоденник в III томі тритомника „Повного зібрання творів”, Держвидав, Київ, 1949; 3) Шоденник в V томі десяти томової повної збірки творів, вид. Академії Наук УРСР, Київ, 1951; 4) Журнал, вид. Державного Видавництва художньої літератури, Київ, 1954, з передмовою Л. Стеценка і 5) Дневник, вид. Государственного Издательства Художественной Литературы, Москва, 1954, з передмовою І. Айзенштока й примітками С. Шаховського. До цього видання додано ще статтю К. Кравченка: „Шевченко — художник”.

Текст у всіх цих виданнях подано за сучасним російським правописом, з виправками помилкок Шевченкового правопису. Примітки в цих виданнях досить ляконічні й далеко поступають перед коментарями видання ВУАН, за ред. С. Єфремова. Варто згадати, що, вичислюючи попередні видання Шоденника, Л. Стеценко цілком промовчав про академічне видання 1927 року.

Вступні статті Стеценка й Айзенштока були б цілком на місці, якщо не обов'язково для союстських авторів підкреслювання зв'язку Шевченка з російськими „революційними демократами”, зокрема з Чернишевським і Добролюбовим, до речі абсурдним, бо анахронічним, і, навапак, ствердження відриу поета від його приятелів „українських буржуазних націоналістів”, особливо Куліша і Костомарова.

